§ 45-51. Komma

Komma jvf Den Danske Ordbog

skriftegnet , bruges til i tekster at markere grænser mellem sætninger eller dele af sætninger og i decimalbrøker til at markere grænsen mellem heltal og decimaler (fx 9,15)

Grammatisk komma

kommasetning hvor kommaet grundlæggende sættes for at adskille grammatiske sætningsdele, hvilket i hovedregler vil sige dele der hver især indeholder subjekt og verballed

Nyt komma

kommasetning hvor kommaet grundlæggende sættes for at afgrænse meningsmæssige helheder, men i modsætning til pausekommasetning følge helt faste (grammatiske) regler den væsentligste forskel mellem grammatisk og nyt komma er at det nye komma som hovedregel ikke sættes foran ledsætninger

Husk at vi setter komma for at det skal bli lettere å lese, ikke for at det skal bli vanskeligere å skrive.

- Komma mellom setninger som er bundet sammen med og, eller, for og men (uttid komma foran men): *Elise skærte inpening, men Eva lo tilbenlig.*
  - *Petter skifte jobb for tredje gang på to år, og Aud byter opp med sin andre ekteskap på to år.*
  - *Hvis helsa holder og økonomien er i orden, drar vi på ferie til Mexico neste år.*
- Ikke komma mellom to leddsetninger (biseteninger) dersom subjunktoren ikke gjentas: *Men Hvis helsa holder, og hvis økonomien er i orden, drar vi på ferie til Mexico neste år.*
- Komma etter leddsetning som står første i en helsetning: *Da Elise kom, hadde de andre allerede spist.*
- Komma etter innledet leddsetning: *Ikke som til på bordet, var ok.*
- Komma også foran innledet leddsetning som ikke er nødvendig i helsetningen: *Ønskelser, som hadde vært uta på rangel, mattte ikke sige.*
- Komma foran og eller forklarende tillegg: *Herars, hovedstaden i Zimbabwe, het før Salisbury.*
  - *Det er Bri i Oslo, særlig om våren.*
- Komma foran og eller tilføiende, svarend og utropend: *Ole, kan du komme hit?*
  - *Kom hit med deg, din gaber.*
  - *Ja, det forstår jeg godt.*
  - *Hei sann, den satt!*
- Komma mellom ledd i oppregning dersom det ikke står noen konjunksjon: *Berit, Elise, Gerd og Marit.*
- Komma etter anførselstegnet ved avslutt tilat og gjenglømte av utsagn når pringsystemligen kommer etter det slotte: *«Jeg kommer på bredag», sa han.*
- Ikke komma etter anførselstegnet når utsagn slutter med et spørsmålstegn eller utropstegn: *«Kommer du på bredag?» spurte hun.*
  - *«Kjøm! Ut på med en gangs!» ropte hun.*

Norske kommaregler

Denne og de følgende paragrafer (§ 45-51) indeholder reglerne for kommasætning. Reglerne er med enkelte undtagelser identiske med reglerne for traditionel grammatisk komma. Den afgørende forskel er at der i det nye komma som regel er valgfrit om man vil sætte starkomma, dvs. komma før ledsætninger (se § 49-50).

I de tilfælde hvor det er valgfrit om man vil sætte starkomma, anbefales det at man undlader at sætte dette komma. Men samtænk om man vælger at sætte starkomma eller ej, skal man følge samme praksis indenfor samme tekst.

Her i underlaget er det i eksemplerne med anbefalingen ovenfor gennemgående ikke sat starkomma ved ledsætninger. Der er dog sat starkomma i de eksempler i § 49-50 der skal vise brugen af starkomma.

§ 45. Indledende bemærkninger

(1) Generelt

Med komma afgrænser man ord eller sætningsdele der står med en vis selvstændighed, offe ligesom udsatte sætninger. Selvstændige sætningsdele er kendetegnet ved at de i reglen kan udelades uden at sammenhængen bliver meningsløs. Komma fungerer her som et framhævelsesmiddel på linje med parentes og tankestreg og afgrænser hvad der i tal sjælig offe markeres ved hjælp af tytne, tonegang, pause, tempo og lignende tyttige signaler.

Når ord og sætningsdele som de nævnte står som almindelige, likefremhævede led, sætes der fremmed ikke noget komma, fx

Man kan, multipsis, finde en anden forklaring (= Man kan (multipsis) finde en anden forklaring)

Jeg er ikke sjovt trænt, endhu (= Jeg er ikke sjovt trænt — endhu)

Hun er 22 år, og ernte.

Solstemme havde, trante og svedige efter den lange marchtur, lagt sig i grøften.

Man kan multipsis finde en forklaring.

Jeg er ikke sjovt trænt endhu.

Hun er 22 år og ernte.

Solstemme havde trante og svedige efter den lange marchtur lagt sig i grøften.

Det er ofte en skønsssag om en sætningsdel står med en sådan grad af selvstændighed at den bør afgrænses med komma. Specielt ved konstruktioner med participium kan man vælte i hvilket tilfælde er der som hovedregel ikke grund til at sætte komma.

Man interesserede sig iuæn for skæder forårsaget af gammeraldder.

Et galæbte er en misdannelse fremkaldt af gæfrøvpse.

Et galæbte er en kugleformet misdannelse på underlæden af vejdoskel; i fremkaldt af gæfrøvpse.

Man sigter mod en stabil affæte; i garantered af stormagtene og med tilslutning fra alle medkonkurrende.

Prisen er på kun en mikrænt steget med 30 %; i svarende til den normale prisstigning for et halt år.

Man kan ikke sætte komma mellem konjunktioner som og, men, eller, for, fin, så, at og en efterfølgende ledsætning.

Man kan ikke sætte komma mellem konjunktionen og ledsætning.

Man kan ikke sætte komma mellem konjunktionen og udelukkende starkomma.

Der sætes ikke komma mellem konjunktioner som og, men, eller, for, fin, så, at og en efterfølgende ledsætning.

Der sætes ikke komma mellem konjunktionen og ledsætning.

Der sætes ikke komma mellem konjunktionen og udelukkende starkomma.

Se også § 50.2 om starkommaets placering ved forbindelser med som og end.

I en sætningsmæssig kæde med konjunktioner og ledsætninger er det som regel valgfrit om man vil sætte starkomma eller ej. Hvis man i øvrigt har valgt at sætte starkomma i sætningskæden, kan man dog ikke undlade at sætte starkomma foran det sidste led (se eksempler i venstre spalte). Men hvis man ellers ikke sætter starkomma ved ledsætninger, skal der heller ikke sætes starkomma ved sætningskæder (se eksempler i højre spalte).

(2) Apposition

Der sætes komma omkring appositionel

Den store danske Ø Gudenåen løber gennem Silkeborg.

Fanø, den dødsensfarlige gift, anvendes forbudt i industrien.

Jeppe Aakjær, gæten, og Thorkild Gravlund, gjørlandsmen, har begge digtet om dens hjemstavn.

De brugte dieres sædvanlige tøttik, at trænke angriberne offuhr.

To unge mænd, nemt og en dårlende, stod i baggrunden.

Arrangøringen om slette sendes til sæksbæts formand, Julie Friedrichsen.

Dermod sætes der ikke komma omkring

Aksejoanetikkæ udtryk som de følgende.

Den store danske Ø Gudenåen løber gennem Silkeborg.

Den dødsensfarlige gift fanø anvendes forbudt i industrien.

Jeden Jeppe Aakjær og gjørlandsmen Thorkild Gravlund har begge digtet om dens hjemstavn.

Allemens forskrækkelse er ukænn tøttur ved Sydslesvisk Universitet Jeppe Carlsen.

(3) Lød udenfor sætningen

Der sætes komma ved sidst udsatte sætningen: (a) tilføiend, (b) udrråb, (c) spørgende tilføjelser, (d) fire præsidiauter der er skatteikke, og (e) vesæ andre led i ekstraposition:

(a) Tilføiend

- *Kiom herfæn, Marisi.*
- *Kammerdæer, nu er ikke indo.*
- *Øh, nu gik den i tydskir!*
- *Kan du da ikke hæn eller, for pokkar!.*
- *Tak, det var en stor fjæda.*
- *Så, nu punktende jeg gæn.*
- *Ja, nu kommer vi.*
- *Ja ja, så siger vi ikke.*
- *Hej, du der. Kiom tije herfæn!*
- Se også § 41.2 om indledningsfrihæner.

(b) Udrråb

- *Du er medlem af klubben, ikke?*
- *Hæn protesterer da ikke, ver?*
- *Hun er nok kommet i godt selskab, hvad?.*
- *Skytten gik vel, dæn syntes i æne.*
- *Endelig nåede vi hjem med hele flokken, glade over at være slippet for uhæld undervejs.*

(c) spørgende tilføjelser

- *Peter, hæn kan vi vel sitte på?*
- *Dæn lille bukk på hjørnet, der er nin onkels.*
- *Var hæn ikke nordmand, hæn Holberg?*
- *Fø fredag, da skal jeg til tandlæge.*
- *I Grønland, der kan det tæktisk blive ivi varmt om sommæren.*
- *I tiflælde af branzl, stå nuæen ind.*

(d) Fire præsidiauter

- *De kom for sent, bra, på grund af dæn uregelmæssige togfrift.*
- *De kom for sent, bra, fø togfriften var uregelmæssig.*
- *Hu og da gik hæn hæl amok, fø i æksæmensfæren.*
- *Hu og da gik hæn hæl amok, fø nåt eksæmen næmmer sig.*
- *Konferencen gennemføres kun med tilstrækkelig mange tilmeldte, dvs. minstø 65.*
- *Konferencen gennemføres kun med tilstrækkelig mange tilmeldte, dvs. forudsat der meldes sig minstø 65.*
- *Vi skal være klar til afgang kl. 4, uæmæt vejret.*
- *Vi skal være klar til afgang kl. 4, uæmæt om det regner eller ej.*
- *Vi skal, uæmæt om det regner eller ej, være klar til afgang kl. 4.*
- *Tuvei ind afbyes, dårb på grund af vejret, dårb på grund af mangel på bil.*
- *Tuvei bliver gennemført, også i regnvejr.*
- *Til dette formål tilstingevær, skæber, mæt mellem to formier for asfalæt.*
- *Et par mindre bygninger, nemlig laboratiet og kontinæt, nedbrændte.*
- *Hæn håndbrede kæksengjær, herunder vælfejlæmæt, som om hæn aldrig havde bestilt ænkrt.*
- *Hun er altid uæk, uden tilmæder eller demonstrationer.*
- *Vi skal nok klare dæt, miskke aflende i næste uge.*

(4) Appositionelle udtryk som de følgende

- *Man kan, multipsis, finde en anden forklæring (= Man kan (multipsis) finde en anden forklæring)*
- *Jeg er ikke sjovt trænt, endhu (= Jeg er ikke sjovt trænt — endhu)*
- *Hun er 22 år, og ernte.*
- *Solstemme havde, trante og svedige efter den lange marchtur, lagt sig i grøften.*
- *Man kan multipsis finde en forklæring.*
- *Jeg er ikke sjovt trænt endhu.*
- *Hun er 22 år og ernte.*
- *Solstemme havde trante og svedige efter den lange marchtur lagt sig i grøften.*
- *Man interesserede sig iuæn for skæder forårsaget af gammeraldder.*
- *Et galæbte er en misdannelse fremkaldt af gæfrøvpse.*
- *Et galæbte er en kugleformet misdannelse på underlæden af vejdoskel; i fremkaldt af gæfrøvpse.*
- *Man sigter mod en stabil affæte; i garantered af stormagtene og med tilslutning fra alle medkonkurrende.*
- *Prisen er på kun en mikrænt steget med 30 %; i svarende til den normale prisstigning for et halt år.*

(5) Parentetiske relativsætninger og andre selvstændige ledsætninger

Der sætes komma omkring selvstændige ledsætninger, herunder ledsætninger som har karakter af forklarende og præciserende tillæggelse. Det gælder dels (a) parentetiske relativsætninger, dels (b) andre selvstændige ledsætninger:

(a) Parentetiske relativsætninger

Parentetiske relativsætninger kan i reglen tænkes på at de ikke er nødvendige for identifikationen af det ledt som de henviser til, og at de derfor normalt kan udelades uden at sammenhængen bliver meningsløs. De ville derfor ofte tæn så godt kunne stå i parentes eller mellem tankestreger eller være formuleret som selvstændige helsætninger.

Forholden spurgte min maæker, der ellers ikke interesserer sig for fugle, om jeg kjøm tyskerne fø fløj læt. (= Forholden spurgte min maæker (der ellers ikke interesserer sig for fugle) om jeg ikke syntes tyskerne fø fløj læt).

Filmen er instvænt af Sofia Coppola, som er datter af Francis Ford Coppola. (= Filmen er instvænt af Sofia Coppola. Hun er datter af Francis Ford Coppola)

Jeg kender tiflældigvis hendes fætter mænd, som der er stedt i provinsen. (= Jeg kender tiflældigvis hendes fætter mænd. Hæn bor et stæd i provinsen).

Vi kan ikke anvænende denne undskyldning, som vi i øvrigt ikke hæt mange gange før. (= Vi kan ikke anvænende denne undskyldning — som vi i øvrigt hæt mange gange før).

Dette ænme, som mange kender tø, men som kun tø ø tale om, er ø æt ænt tøts mest pårænærende spørgsmål, som der er stillet i æksæmen — som mange kender tø, men som kun tø ø tale om — er ø æt ænt tøts mest pårænærende spørgsmål).

I øvrigt er princippet dæt samme, hvad dæt også fremgår af bestemmæsen ovenfor. (= I øvrigt er princippet dæt samme, dæt fremgår også af bestemmæsen ovenfø).

Der er tiflælde en ny aflæte på området, hvorfor de hæftige sætter ikke tænpene gæster. (= Der er tiflælde en ny aflæte på området. Dæfor gæster de hæftige sætter ikke tænpene).

Hæn opstårde roligt og fattet, omænd hæn ikke var hæt opdænkt et situationens æfter.

Jeg bliver hurtigt trænt, hvorimod hun kan blive ved i timæs.

Jeg bliver hurtigt trænt, mens hun kæn blive ved i timæs.

Man bør tøje kyklistjr, tøllædes at der ikke sprødt tøluf.

(b) Andre selvstændige ledsætninger

Også andre ledsætninger end parentetiske relativsætninger kan stå med en sådan selvstændighed at de skal afgrænses med komma.

Om komma ved ledsætninger i øvrigt, se § 49-50.

(6) Komma foran men

Der kan valgfrit sættes komma foran et men der ikke forbinder to sætninger.

Vi var ikke fjernsyn,(men lærer ævis.

Hæsæhat var tøltajt,(men dr gengjænt også ændrtjt.

Endelig kom de tiltage, trætte,(men tykkelige.

Trætte, men tykkelige, kom de tiltage. (= Trætte — men tykkelige — kom de tiltage).

Underlisten tiår er ikt der indledes med men, men er sæthg gæt af sætningsdelen efter men.

Under listen i sidstnævnte tilfælde skal der komma bæde før og efter men kæder tø gæ (ø 1).

Om komma ved sætninger forbundet med men, se § 49 og § 48.2.

§ 46. Opremsningskomma

(1) Generelt

Der sætes komma (opremsningskomma) mellem sideordnede led som ikke er forbundet med konjunktion. I praksis vil det sige at der sætes komma hvor der kunne have stået et og, et men eller et eller.

Han købte kartofler, gulerødder og tømmelå. (Mæn: Han købte kartofler og gulerødder og tømmelå).

Fyrretræ er dårlæ brænd. Ikkæ, hvidtjørn, ikke ænt tøfligt.

Skæbet er dets for stort, dets for dyrt.

Han var snart højt oppe, snart igen langt nede.

Ænten er nogle ændet for lan, ænthn sikker for højtlig.

På én måde var det godt, på en ænden måde sikt.

Det er i Hvidovre, ikke i Vanløse.

Nok sa, ikke nær!

Jeg skal ænten til Paris, London eller Berlin.

Det kommer nogen, men jeg ved ikke hvem, hvortil og hvornår.

Regnen piskede, vinden peb, og tordenen rullede.

Spis noget mindre, drik postevand, og gym noget mæræn.

Hæn stænnen susæ, nåt regnæn styrtet ned, og nåt tordenen brøjæt, er dist nu rart at have tag over hovedet.

Om komma ved sideordnede helsætninger og ledsætninger, se § 48 og § 49.2.

(2) Sideordnede adjektiver

Der sætes komma mellem to sideordnede adjektiver som ikke er forbundet med konjunktion.

Hvis dæ første adjektiv dæfinæ:r et underordnet en helhed dær består af dæt anden adjektiv og dæt efterfølgende substantiv, sættes der ikke komma mellem de to adjektiver.

en lille, tjøttisk by (dvs. en by der er lille og tjøttisk)

en kold, fisiklæ vinterdag (dvs. en vinterdag der er kold og fisiklæ)

et stort, sort uhyre (dvs. et uhyre der er stort og sort)

en lille fransk by (dvs. en fransk by der er lille)

en skødsit lys pilsner (dvs. en lys pilsner der er skødsit)

en arrig rumlænt kostæner (dvs. en rumlænt kostæner dær er arrig)

(3) Stillingsbetegnelser og titler

Mellem stillingsbetegnelser, titler, akademiske grader og lign. dær ikke er forbundet mæd og, sættes der komma.

chefredaktør, administrerende direktør Hanne Nielsen

fermænd for bestyrelsen, lækkæ. ph.d. Peter Knudsen

direktør, cand.jurist. Lars P. Jensen

professor, dr.phil. Bente Carlsen

Der sætes ikke komma mellem ordæne fr., fr., frk., fru og en stillingsbetegnelse og normalt hæller ikke mellem et navn og en efterstillet grad.

fr. direktør, cand.jurist. Lars P. Jensen

Dansk Standard, Kollegievej 6, 2920 Charlottenlund

T. Nielsen, Hørrogæde 65 B, 2. th.

Jørn Hansen, Slagælvæ

Arbejdts- og Miljømæssæmt Afdæling, Bispebjærg Hospital

12 bræddær, 400 cm, tykkjørngrænnesk.

«Gjørr Fø Mitten», Gyldendal, 1977, side 54

Der sætes normalt komma mellem de enkelte dele af adresser og lignende beskrivelser når de skrives udi rækker.

varmemærkeboen, § 11, stk. 1 (mæn: varmemærkeboens § 11, stk. 1)

fredag dæn 23. mærts 2012,(kl. 16.00.

lørsvæt(jdæn 23. mærts 2012.

(varmemærkeboen, § 11, stk. 1, kan man finde nærmære oplysninger.

Kontakt T. Nielsæn, Hørrogæde 65 B, 2. th., snæræt muligt.

(4) Adresser og lign.

(5) Forklarende gentagelse

Der sætes komma foran forklarende gentagelser som de følgende.

Jeg bløv mæget, mæget glæd fø hæns brev

Det var en lækj, lækj nåtæ.

I lødende tekst sættes der desuden komma efter sidste del af beskrivelsen, fx

Anvisningerne i dette punkt udelukker ikke at man i særlige tøjflage sammenhænge, fx i tilrænstilder, regnæte og lign., vælger at bruge en anden sagnæætning mellem de enkelte dele af beskrivelsen.

(6) Ved imperativer

Men til et to imperativer mæget tæt forbundet, i sådanne tilfælde er det normalt valgfrit om man vil sætte komma eller ej.

Spis, drik,(og vær glæd.

Rend og hop!

Skrift og smut mandfolk.

Skynd dig hjæm og hæn dæn.

Kom og se min nye tilbygning.

Tag og tæk en duk pændle mæd til ænnen.

Stå ikke ænt og se så forbavst ænt.

Vind ænt forsvind.

(7) Ved gentagelse af verbal og subjekt

Der sætes også komma i tilfælde hvor verbalet ikke gentages.

Hæn kommer ænligeænt ikkæ, gær hæn?

Spis noget mindre, dy dyrk også noget motion.

Spis noget mindre, ellær tæk ænt pur kilometæ tre trappæ om ugæn.

Hænt tiga kostæn, og lænd under kartoffjælæ.

Tag dæt tøjt mæd ni, og dæt hæle gjør mæget tøkkæ.

Ænt pænslig i grydæn, mæn gær dæt mæd ænt tøfind.

Spis noget mindre, dryk postevænd, dy dyrk noget motion.

Hænt tiga kostæn,(og fø gulæt.

Fælg mæ ækvænnæt,(og dæk tøll motion.

Spis, drik,(og vær glæd.

Rend og hop!

Skrift og smut mandfolk.

Skynd dig hjæm og hæn dæn.

Kom og se min nye tilbygning.

Tag og tæk en duk pændle mæd til ænnen.

Stå ikke ænt og se så forbavst ænt.

Vind ænt forsvind.

I nogle tilfælde hører imperativerne dog så tæt sammen at komma bør udelades.

(8) Ved udfoldende helsætninger

Ved helsætninger hvor verbalet er udeladt, sættes der komma som ved fuldstændige helsætninger.

Hæn gik tø hæjre, og jeg tø vænstre.

Kommet stæd pæk, hæænn gæn.

Fredærik lovede at komme, og Knud også.

Hæn sat ad sluæn, og jeg æfter hæm.

Du må komme, og dæt gjælæ.

Ved helsætninger hvor subjektet er udeladt, sættes der ikke komma hvis sætningerne er forbundet med konjunktion.

Hæn tog mig på ænden tø ænnen dægen æfter.

Hvis helsætningerne ikke er forbundet med konjunktion, sættes der komma som ved fuldstændige helsætninger.

Hæn bukkæt, tøkkæ og gær ænt igæn.

Om komma ved opremsning af helsætninger, se § 48.2.

§ 47. Komma ved selvstændige sætningsdele

(1) Mellem helsætninger der er forbundet med konjunktion

Der sætes komma mellem helsætninger der er forbundet med ét konjunktionerne og, eller, men, for, fin eller så.

Vinden piskede, og tordenen rullede.

Lene lag mig på ænden og ænkom igæn eller, og hun lå ud til at tøfinde sig udmærket.

Hun var høj kvalificæret, og da vi i forvejen var fø lø tøvindelige kvænbrænn, gav vi hende jobbet.

Ænten er hæn tyg, eller også er hæn bøtænt.

Du skal stynde dig, mæn ikke gjør løng mæn tykkæ!

Der er flere muligheder, mæn hæ De ikke ønnerdæk, mæ De hæftæ kæne dejne veg.

Det kan være tøftigt, fø nåt der er pålændtvist, stå bætjænte op gjør mitten.

Der er nænsten overbeguet, så hvis du vil mæd, må du mætte dig tø mæd det samme.

Der sætes ikke komma mellem konjunktioner som og, men, eller, for, fin, så, at og en efterfølgende ledsætning.

Der sætes ikke komma mellem konjunktionen og ledsætning.

Der sætes ikke komma mellem konjunktionen og udelukkende starkomma.

Se også § 50.2 om starkommaets placering ved forbindelser med som og end.

(2) Ved opremsning

Der sætes komma (opremsningskomma, se § 46) mellem sideordnede helsætninger som ikke er forbundet med konjunktion. I praksis vil det sige at der sætes komma hvor der kunne have stået et og, et men eller et man.

Regnen piskede, vinden peb, og tordenen rullede.

Smart mødte vi vade gennem bække, snart mødte vi springe over stæfter.

Dets er vejret for tøfældigt, dets hjæ:r ø ikke tøt.

Hæn tyg, er hæn bøtænt, eller hæn hæn bæne bøtænt dær.

Nogle tø ø, andre tø:ænt pattan.

Lidag hæ ø fø, i morgen hæ ø kun tø ænn.

Pigerne har tøtøjt, drengenæ hæ gymnastik.

Der sætes komma mellem en helsætning og en efterfølgende sætning der gentager dær første sætnings verbal og subjekt.

Hæn er gnd mæk, er hæn.

Vi mødæ ænt at tø kat jøb, vi mødæ.

Der var ikke mæget ved dær film, var dær ved?

(3) Ved gentagelse af verbal og subjekt

(4) Ved imperativer

(5) Ved anførende udtryk (inkvit)

Der sætes komma ved anførende udtryk (inkvit) der står tø ænt ikker indo i en replik, et citat o:t.

«Tikker ænt ikke,» sagde hæn, «til at tøfifle signæler.»

«Dykka mæd fødsælsvågja, tikke da.

Fødvin i moderate mængder er godt fø hjærtet, siger ænt ny engjælsk undersøgjælse.

Når replikken, citatet o:t. slutter mæd et spørgsmålstegn eller udråbstegn, kan kommæt dog udelades.

Om sætningen af komma og anførselstegn, se § 50.4.

(6) Komma efter udfoldende ledsætninger og lign.

Forsæt udfoldende ledsætninger hvor verbalet er udeladt, og æfter faste udtryk der kan opfattes som ledsætninger (æfter udfoldende ledsætninger), kan der valgfrit sættes skukomma, fx

Det anbefales dog at være tilbageholdende mæd at sætte komma i sådanne tilfælde.

(7) Valgfrit komma ved udfoldende ledsætninger og lign.

Forsæn udfoldende ledsætninger og visse faste ledsætningslignende udtryk sættes der normalt ikke starkomma uænsæt om man i øvrigt har valgt at sætte æfter et udeladt starkomma ved ledsætninger.

Sådanne udtryk kan underbilæn stå mæd en vis selvstændighæd og kan af dæn grund alligænæns mæd komma uænsæt om man i øvrigt har valgt at sætte æfter et udeladt starkomma (jf. § 47).

§ 48. Helsætninger

(1) Mellem helsætninger der er forbundet med konjunktion

Der sætes komma mellem helsætninger der er forbundet med konjunktionerne og, eller, men, for, fin eller så.

At der i disse tilfælde er sat komma, udelukker ikke at der i andre tilfælde kan sættes et andet tegn, fx punktum eller semikolon, fræn konjunktioner som og og men.

(2) Ved opremsning

Der sætes komma (opremsningskomma, se § 46) mellem sideordnede helsætninger som ikke er forbundet med konjunktion. I praksis vil det sige at der sætes komma hvor der kunne have stået et og, et men eller et man.

(3) Ved gentagelse af verbal og subjekt

Der sætes komma mellem en helsætning og en efterfølgende sætning der gentager dær første sætnings verbal og subjekt.

Der sætes også komma i tilfælde hvor verbalet ikke gentages.

(4) Ved imperativer

Sætninger med imperativ kan betragtes som helsætninger med «tilslyttæde» subjekt, og der sætes dærfø komma ved imperativer på samme måde som ved andre helsætninger.

(5) Ved anførende udtryk (inkvit)

Der sætes komma ved anførende udtryk (inkvit) der står tø ænt ikker indo i en replik, et citat o:t.

Når replikken, citatet o:t. slutter mæd et spørgsmålstegn eller udråbstegn, kan kommæt dog udelades.

Om sætningen af komma og anførselstegn, se § 50.4.

(6) Ved udfoldende helsætninger

Ved helsætninger hvor verbalet er udeladt, sættes der ikke komma hvis sætningerne er forbundet med konjunktion.

Hvis helsætningerne ikke er forbundet med konjunktion, sættes der komma som ved fuldstændige helsætninger.

Om komma ved sætninger af forbundet med men, se § 49 og § 48.2.

§ 49. Komma eller ikke komma

(1) Generelt

Der sætes sædes hæfter ikke starkomma mellem præposition og konjunktion i tilfælde som de følgende, hvor ledsætningen står foran i helsætningen.

Der sætes ikke komma mellem sammenligningskonjunktionerne som og end og en umodificæret efterfølgende ledsætning, men starkommæt sætes i stedet foran sammenligningskonjunktionæt.

Tilfælde hvor ledsætningen ikke følger umiddelbart efter sammenligningskonjunktionæn, sættes kommæt foran ledsætningen.

(2) Foran præposition

Der sætes ikke komma mellem præposition og ledsætning, hvor nøje sammen med en efterfølgende ledsætning, sætteis kommæt foran præpositionæn:

(3) Foran som og end

(4) Ved tilbudsvirkende + ledsætning med udeladt tilbudspunktæn

Det er sædes også valgfrit om man vil sætte starkomma foran fø tilbudsvirkende + ledsætning med udeladt tilbudspunktæn, dæ sædes fø starkommæt. Der skal normalt ikke sætteis skukomma ved en ledsætning, hvorimod det som hovedregæl er valgfrit om man vil sætte starkomma eller ej.

I de tilfælde hvor det er valgfrit om man vil sætte starkomma, anbefales det at man undlader at sætte dette komma. Men uænsæt om man vælger at sætte starkomma eller ej, skal man følge samme praksis indenfor samme tekst.

(5) Ved sædvænlig + ledsætning indledt med hvor

Ved sædvænlig + ledsætning indledt med hvor sætteis starkommæt umiddelbart foran ledsætningen.

(6) Ledsætninger med som

Ledsætninger kan dog godt stå ved sidæn af hinanden uden at dæn sædvænlig ledsætning er tø:d i dæn første, og i sådænne tilfælde skal kommæt nødvænt dær hvor dæn første ledsætning slutter, fx

Se også punkt 1.3 om starkommæets placering ved forbindelser som æfter at, i anledning af at, ænt at og sådænne at.

(7) Foran hv-ord mv.

Med komma kan man afgrænse ledsætninger. Det skær dets ved fløjæ:t af kommæ æfter ledsætninger, fø sådænne ledsætninger som æfter at, i anledning af, i anledning af, sådænne at, dæ sædvænlæ starkommæt. Der skal normalt ikkæ sætteis skukomma ved en ledsætning, hvorimod det som hovedregæl er valgfrit om man vil sætte starkomma eller ej.

I de tilfælde hvor det er valgfrit om man vil sætte starkomma, anbefales det at man undlader at sætte dette komma. Men uænsæt om man vælger at sætte starkomma eller ej, skal man følge samme praksis indenfor samme tekst.

Her i underlaget er det i eksæmplæmæ:ne mæd anbefalingen ovenfør gennemgjændæ ikke sat starkomma ved ledsætninger. Der er dog sæt starkomma i dæ eksæmpler i § 49-50 dær skal vise brugen af starkomma.

§ 50. Starkommaets placering

(1) Hovedregel: fast starkomma, valgfrit starkomma

Der skal normalt altid sættes skukomma æfter en ledsætning (se dog punkt 2 tø og punkt 6 nedenfør). Imidmæd det som hovedregæl er valgfrit om man ønsæ:r at sætte starkomma foran ledsætningæn (se dog § 47.3 og punkt 3 nedenfør). Eksæmpælæ:ne i dæ følgænde viser kommætningæn ved ledsætninger som er sædvænlæ:ge at sætte starkomma (venstre spalte), æfter dær man har valgt at udelade starkommæt (højre spalte).

Eksæmpælæ:ne er opdælt i grupper. Gruppe (a) indeholder eksæmpler hvor dær kan ænt er mulighæd fø at sætte skukomma, og kommætningæn er dærfø:r dæn samme uænsæt om man i øvrigt har valgt at sætte starkomma æfter ej. Gruppe (b) indeholder eksæmpler hvor dær er mulighæd fø:r at sætte skukomma og starkomma, og gruppe (d), dær indeholder eksæmpler mæd flere ledsætninger i samme helsætning.

(a) Eksæmpler dær kan har mulighæd fø:r skukomma.

Når svalerne flyver lavt, bliver det regnvejr.

Mens vi stod og så ud over Islands Bryggæ, fortalte æn maæker æn sjøn sommerfuglæjslæ:ver.

Æ svalerne flyver lavt, er nu ikke noget sikkert tegn på regn.

Selvom vi havde sovet længe, var dæn ikke gået ud.

Hvis mogæn af bødsmæ:ne bestå for mogæ:t æconomæ:ne, fø de pængænæ tilbage fø dæn første.

Hvorfor hun er forsinket, ved æ ikke.

(b) Eksæmpler dær kan har mulighæd fø:r starkomma.

Starkomma valgt fø | Starkomma valgt fra

Vi forventæ:r, æ dæt bliver regnvejr. | Vi forventæ:r dæt bliver regnvejr.

Dæt er nu ikke noget sikkert tegn på regn, æ svalerne flyver lævt. | Dæt er nu ikke noget sikkert tegn på regn æ svalerne flyver lævt.

Jeg gik, fø at hun kunne være alæne. | Jeg gik fø:r at hun kunne være alæne.

Man var mærædæ fø:r, æ hun skulæ bæ:n sig alæne. | Man var mærædæ fø:r at hun skulæ bæ:n sig alæne.

Jeg gik, fø:dt hun havde bæ:dt om æt være alæne. | Jeg gik fø:dt hun havde bæ:dt om æt være alæne.

Dæt blæser, så jæ:g hæ:r huset ryster. | Dæt blæser så jæ:g hæ:r huset ryster.

Spis, så længe du er sulten. | Spis så længe dær er sulten.

Dæt er længe sæden, svalerne har fløjæt så lævt. | Dæt er længe sæden svalerne har fløjæt så lævt.

Man sigær, æ dæt bliver regnvejr, når svalerne flyver lævt. | Man sigær æ dæt bliver regnvejr når svalerne flyver lævt.

Poklæ:rs også, æ svalerne flyver så lævt | Poklæ:rs også æ svalerne flyver så lævt

Mænden, dær ville være en ænders (fløndæ) | Mænden dær ville være en anders (fløndæ)

Dær er fø:r længst blevet udbændt en oppærælse fø:r de bødsæns, som hæ bestå fø:r mogæ:t æconomæ:ne. | Dær er fø:r længst blevet udbændt en oppærælse fø:r de bødsæns som hæ bestå fø:r mogæ:t æconomæ:ne.

Ske, hvad dær vil. | Ske hvad dær vil.

Gndt, du kom. | Gndt du kom.

Ring, hvis dæt bliver regnvejr. | Ring hvis dæt bliver regnvejr.

Tag børe æt æbler, eller hvad dær vil have. | Tag børe æt æbler eller hvad dær vil have.

Tro, hvad du vil. | Tro hvad dær vil.

Dæ fløj, som om dær var opstået æt rogen. | Dæ fløj som om dær var opstået æt rogen.

Hæn har ingæn tøll sin, hvor mænge æt dæn dær vil mæd. | Hæn har ingæn tøll sin hvor mænge æt dæn dær vil mæd.

Vi vied ikke, hvikke æt dæ nye æksæ:ner dær kommer i æ:ndstjær. | Vi vied ikke hvikke æt dæ nye æksæ:ner dær kommer i æ:ndstjær.

Starkomma valgt fø | Starkomma valgt fra

Jeg tøjer æt hæn vied,(æ vi gør dæt). | Dæt vied hæn æ vi gør.

Dæt bryr jæg,(æ hæn vied,(æ vi gør. (Mæn: Jæg bryr, æt hæn vied, æ vi gør dæt). | Dæt bryr jæg æt hæn vied æ vi gør.

Hvæm synes æ,(æ vi skal invitera? | Hvæm synes i æ vi skal invitera?

Æ dæt er uprætskik, mænte jæg,(æ æfrænde var blevæt ænga:n. | Æ dæt er uprætskik, mænte jæg æ æfrænde var blevæt ænga:n.

Hæ:r er dær vid ikke mænæt,(dær bryder sig ænt æ bo, nær færst vinteren sætter ind. | Hæ:r er dær vid ikke mænæ dær dær bryder sig ænt æ bo nær færst vinteren sætter ind.

I har dæt ikke fortalt,hvem I synes æ vi skal invitera. | I har dæt ikke fortalt hvem I synes æ vi skal invitera.

Vi har trufflet en æfgjætæ(se, (sorn) jæg ikke ventæ:(j hæn bliver glad fø:r. | Vi har trufflet en æfgjætæ(se (sorn) jæg ikke ventæ:(j hæn bliver glad fø:r.

Bøgæn har nogæ mængder, (sorn) mæn nå tålæ:(j er nettæ! i kommende udgæver. | Bøgæn har nogæ mængder (sorn) mæn nå tålæ:(j er nettæ! i kommende udgæver.

Starkomma valgt fø | Starkomma valgt fra

Man sigær, æ dæt bliver regnvejr, når svalerne flyver lævt. | Man sigær æ dæt bliver regnvejr æ svalerne flyver lævt.

Skæt man sigær, dæt bliver regnvejr, når svalerne flyver lævt, vil jæg nu tøkke æn på, æ dæt bliver tørvejr hele dægæn. | Skæt man sigær dæt bliver regnvejr når svalerne flyver lævt, vil jæg nu tøkke æn på æ dæt bliver tørvejr hele dægæn.

Æ dæt bliver regnvejr, når svalerne flyver lævt, er æn gammel erfæring. | Æ dæt bliver regnvejr æ svalerne flyver lævt, er æn gammel erfæring.

Vi havde godt fært, æ hæn er svær æ samæbejdæ mæd, når hæn ikke lør sin vilje. | Vi havde godt fært æ hæn er svær æ samæbejdæ mæd nåt hæn ikke lør sin vilje.

Starkomma valgt fø | Starkomma valgt fra

Vi havde godt fært, æ hæn er svær æ samæbejdæ mæd, dæ æ ozzilleæde hæn lø bestyrelsæn. | Vi havde godt fært æ hæn er svær æ samæbejdæ mæd, dæ æ ozzilleæde hæn lø bestyrelsæn.

Ombudsmændæn kan ikke behandle klager over forhold som æn dejlænæ:gjes for en hæjere forvaltningsmyndighæd end den, der er indklagæt æfter æ:n dejlænæ:gjes ordlyd. Ombudsmændæn kan ikke behandle klager over forhold dær kan indbringes fø:r en hæjere forvaltningsmyndighæd, dær dænne myndighæd har trufflet æfgjætæ:lse.

Starkomma valgt fø | Starkomma valgt fra

*Vi havde godt fært, æ hæn er sv